

LICHTENSTEIN ANDRÁS*

A legalitás és az officialitás elvének jogirodalmi és joggyakorlati értelmezése**

I. Bevezető gondolatok

Már-már közhely, hogy egy jogterület alapelveinek vizsgálata soha nem lehet érdektelen, kodifikációs időszakban azonban kiemelt jelentőséggel bír. Erre figyelemmel a tanulmány célja a büntetőeljárás alapját képező legalitás és az officialitás elveinek elemzése.

Már az állam kialakulását megelőzően, majd azt követően fokozatosan egyre inkább teret nyert az a felismerés, amely szerint a társadalmi együttélés alapvető szabályainak megsértése nem csupán közvetlenül a sérelmet szenvedett személy, hanem a közösség egészének érdekeit sérti, következésképpen a békés együttélés érdekében az államnak kötelessége az elkövetők elleni fellépés, akár a sértett akarata ellenére is.¹ A bűncselekmény e közjogi jellegű felfogása később természetszerűleg hatott a büntetőeljárás jog alakulására is, hiszen eltérő a jogérvényesítés módja, ha a sérelmet egyéni és magánsérelemként, illetve ha egyben a társadalmat és az államot ért sérelemként is értelmezik. Ez utóbbi felfogásban a büntetőeljárás arculatát a legalitás és az officialitás elvei határozzák meg, ugyanis, ha a sérelem az állam sérelme, akkor szükségképpen neki kell cselekednie, a cselekmény elkövetése őt jogosítja fel annak üldözésére, illetve az elkövető felelősségre vonására is.²

E gondolatok vezettek az állami büntetőhatalom és később büntetőmonopólium, azaz a *ius puniendi* kialakulásához. A *ius puniendi*, valamint a bűncselekmények hivatalból való üldözésének követelménye együttesen és közvetlenül a büntető igény formájában öltenek testet, amely az állam azon kötelességét foglalja magában, hogy bűncselekmény elkövetésének gyanúja esetén az állam erre hivatott szervei által derítse fel a tényállást; állapítsa meg, hogy történt-e bűncselekmény; amennyiben igen, azt is, hogy annak ki az elkövetője; illetve gondoskodják vele szemben a megfelelő büntetés

* PhD hallgató, SZTE ÁJTK Jogtudományi Doktori Iskola.

** A tanulmány az Emberi Erőforrások Minisztériuma UNKP17-3 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának támogatásával készült.

¹ FANTOLY ZSANETT: *Bevezető tanok*. In: Fantoly Zsanett – Gácsi Anett Erzsébet: *Eljárás büntetőjog – Statikus rész*, Jurisperitus Bt. Szeged, 2013. 13–14. pp.

² KIRÁLY TIBOR: *Büntetőeljárás jog*. Osiris Kiadó. Budapest, 2008. 16. p.

alkalmazásáról.³ Minthogy a büntetőeljárás egyik elsődleges és általános funkciója – ha úgy tetszik vezérfonala – a büntetőjogi felelősségre vonás törvényes kereteinek meghatározása mellett az anyagi büntetőjog érvényre juttatása is, a legalitás elve tulajdonképpen kifejezi az anyagi- és eljárási büntetőjog kapcsolatának és egymásrautaltságának egyik szegmensét is.⁴ Azaz eljárásjogi szempontból megjeleníti az állami büntetőhatalom gyakorlásának, illetve a büntető törvények alkalmazásának kötelezettségét és a büntetőjogi igény érvényesítésére kötelezi a büntetőügyekben eljáró hatóságokat, közülük is elsősorban az ügyészt.⁵ Így ahhoz sem férhet kétség, hogy a büntetőjogi igény a közösség érdekében való érvényesítésének kötelezettsége megköveteli, hogy az arra hivatott állami hatóság – amelynek létrehozása az állami büntetőhatalom e célhoz kötött részbeni átruházását és gyakorlásának konkretizálását is jelenti – a büntetőeljárás megindítására, illetve annak lefolytatására – törvényes keretek között – saját elhatározásából legyen jogosult.⁶

E gondolatokkal összhangban, a manapság széles körben elfogadott és *Bárd Károly* nevéhez köthető értelmezés szerint az eljárásjogi legalitás elve parancs, amely kötelezettséget teremt a büntetőügyekben eljáró hatóságok számára az állami büntető igény érvényesítésére és a büntető törvények alkalmazására.⁷ Az officialitás elve pedig azt jelenti, hogy e szervek mindezt hivatalból, mások, így különösen a sértett akaratától függetlenül, akár annak ellenére teszik. Arról azonban már megoszlanak a vélemények, hogy a hivatalból való cselekvés e hatóságok joga vagy kötelezettsége-e.

Mindezen fogalmi alapvetések ellenére a nevezett alapelvek értelmezése a bőséges szakirodalom ellenére korántsem egységes a közöttük lévő kapcsolatot illetően sem. Ennek jogirodalmi meghatározása is leginkább a *szokás hatalmával* jellemezhető, hiszen az egyetlen, amit minden szerző kivétel nélkül egybehangzóan elismer, az, hogy a két elv egymással szoros kapcsolatban áll. Ezzel magyarázzák, hogy őket összefüggésükben „szokás” tárgyalni:

Király Tibor szerint a legalitás és az officialitás két olyan, a büntetőügyek kezelésében megjelenő, jellemzően az alapelvek közé sorolt követelmény, „amelyeket egymással összefüggésben szoktunk bemutatni”.⁸ *Bárd Károly* ugyancsak rámutat, hogy nem pusztán a legalitás és az officialitás elveit tárgyalják gyakorta együtt, hanem az alóluk tett kivételeket is „szokásos egy kalap alá venni”.⁹ *Cséka Ervin* szintén úgy vélte, hogy „nyilvánvaló, hogy a legalitás elve az officialitás elvével rokon”.¹⁰ *Erdei Árpád* is gyakran felhívja erre a jelenségre a figyelmet és minduntalan megállapítja, hogy az „officialitás és a legalitás egybeolvasztása a korábbi tankönyvirodalomban megszokott

³ FANTOLY 2013. 13–14. pp.

⁴ HERKE CSONGOR – FENYVESI CSABA – TREMMEL FLÓRIÁN: *A büntető eljárásjog elmélete*. Dialóg Campus Kiadó. Budapest – Pécs, 2012. 31. p.

⁵ NAGY FERENC: *Anyagi büntetőjog – Általános rész I.*, Iurisperitus Bt. Szeged, 2014. 46. p.

⁶ ERDEI ÁRPÁD: *Tanok és tévtanok a büntető eljárásjog tudományában*. ELTE Eötvös Kiadó. Budapest, 2011. 180. p.

⁷ BÁRD KÁROLY: *Legalitás és bűnüldözés*. Jogtudományi Közöny 1986/9. 405–406. pp.

⁸ KIRÁLY TIBOR: *A legalitás a büntetőeljárásban*. Jogtudományi Közöny 1986/5. 201. p.

⁹ BÁRD KÁROLY: *Legalitás és bűnüldözés*. Jogtudományi Közöny 1986/9. 405–406. pp.

¹⁰ CSÉKA ERVIN: *Korszerűsödő alapelvek a büntető eljárásban* In.: Emlékkönyv Dr. Szabó András egyetemi tanár 70. születésnapjára. Acta Jur. et Pol. Szeged, Tomus LIII. (1998) Fasc. 1–25. 109. p. Szeged, 1998.

volt”, illetve a két elvet az újabb tananyagok ugyancsak együtt tárgyalják, noha ő tételesjogi összekapcsolásukat alapvetően elhibáztottnak tartja.¹¹

A választott téma klasszikus, ugyanakkor mégis aktuális voltát és kiemelt jelentőségét mutatja az is, hogy a közelmúltban számos szerző jelölte meg a büntetőeljárás egyéb jogintézményeire irányuló kutatásainak kiindulópontjaként. Így részletesen foglalkozott a legalitás és az officialitás elvével *Elek Balázs* a jogerő vonatkozásában,¹² *Fantoly Zsanett* a büntetőeljárás hatékonyságával kapcsolatban,¹³ *Róth Erika* az ügyész diszkrecionális jogkörével összefüggésben,¹⁴ valamint *Herke Csongor* jogösszehasonlító megközelítésben.¹⁵

A fentiekre figyelemmel jelen tanulmány első részének – és az alapjául szolgáló kutatásnak – tárgyát a különböző jogirodalmi álláspontok, a *state of art* áttekintése és elemzése képezte az első kodifikált magyar büntetőeljárás törvény, a Bp. hatálybalépésétől napjainkig. A főbb kutatási kérdések mind a legalitás és az officialitás elvének vonatkozásában arra irányultak, hogy az egyes szerzők szerint:

1. Mi az adott elv tartalma?
2. Ki a címzettje?
3. Milyen kapcsolatban áll a másik vizsgált elvvel?

A különböző jogirodalmi álláspontok és a két elv összekapcsolása a jogalkotóra is hatással voltak, amely mindenekelőtt az 1998. évi XIX. törvény (Be.) 6. § (1) bekezdésében, valamint a 2017. évi XC. törvény (új Be.) 4. § (1) és (2) bekezdéseiben érhető tetten. Az alapelvek és értelmezésük, illetve a jogszabály rendelkezésében való különböző megjelenési formáik – természetükből fakadóan – kihívás elé állítják a jogalkalmazót is. A tanulmány második része ezekre a problémákra kíván reagálni *de lege lata et ferenda*, a Be. és az új Be. vonatkozó rendelkezéseinek, egyedi ügyekben hozott bírósági határozatoknak, továbbá az Alkotmánybíróság határozatainak elemzésével és a kialakult felfogások rendszerezésével.

Habár a legalitás és az officialitás elveinek értelmezését gyakran az alóluk tett kivételek és az opportunitás kérdéskörén keresztül közelítik meg, ez utóbbi nem képezte jelen tanulmány tárgyát, tekintve, hogy önmagában is alkalmas arra, hogy külön kutatás alapjául szolgáljon.¹⁶

¹¹ ERDEI 2011, 181. p.

¹² ELEK BALÁZS: *A jogerő a büntetőeljárásban*. Debreceni Egyetem Állam és Jogtudományi Kar Büntető Eljárásjogi Tanszéke. Debrecen, 2012. 15–40. pp.

¹³ FANTOLY ZSANETT: *Legalitás kontra opportunitás, avagy új tendenciák és fejlődési útvonalak a magyar büntetőeljárásban*. In: Ruzsonyi Péter (szerk.): *Tendenciák és alapvetések a bűnügyi tudományok köréből*. Nemzeti Közszerzői és Tankönyv Kiadó Zrt., Budapest, 2014. 69–116. pp.

¹⁴ RÓTH ERIKA: *Az ügyész diszkrecionális jogköre*. Miskolci Egyetemi Kiadó. Miskolc, 2015. 10–19. pp.

¹⁵ HERKE CSONGOR: *A büntetőeljárás alapelvek összehasonlító megközelítésben, különös tekintettel a legalitás elvére*. In: Hack Péter – Horváth Georgina – Király Eszter (szerk.): *Kodifikációs kölcsönhatások: Tanulmányok Király Tibor tiszteletére*. ELTE Eötvös Kiadó. Budapest, 2016. 95–111. pp.

¹⁶ Vö. pl.: KERTÉSZ IMRE: *A legalitás erőzítője az opportunitás inváziója*. In: Emlékkönyv Dr. Tokaji Géza c. egyetemi tanár születésének 70. évfordulójára. Acta Jur. et Pol. Szeged, Tomus XLVIII. (1996) Fasc. 1–20. 151–158. pp.

II. A legalitás és officialitás elvének jogirodalmi értelmezése

A bevezetésben felvetett kutatási kérdések pontos megválaszolása, a legalitás és officialitás elvei értelmezési tartományának, illetve azok változásainak minél teljesebb feltárása a különböző jogirodalmi álláspontoknak a magyar büntető eljárásjog mindenkor hatályos eljárási törvényekhez igazodó korszakok szerinti áttekintését teszik szükségessé.

1. Az 1896. évi XXXIII. törvénycikk hatálya idején

A modern magyar büntető eljárásjog tudományának kezdetén, az 1896. évi XXXIII. törvénycikk (Bp.) hatálya idején a büntetőeljárás rendszerének központi – mai szóhasználatnál élve koncepcionális – kérdése az inkvizitórius és akkuzatórius rendszerek közötti átmenet, a vegyes rendszer megteremtése volt. Éppen ezért a korabeli jogirodalomban az alapelveket illetően elősorban a nyomozó- és a vádelvre vonatkozó nézetek kerültek túlsúlyba, azonban ezek folyamányaként a legalitás és officialitás elveire nézve vonatkozó következtetések is megjelentek.

Figyelemmel arra, hogy a Bp. tartalmukat és címzetti körüket tekintve mindkét vizsgált elvet világosan, *expressis verbis* meghatározta, e kérdések kevésbé foglalkoztatták a korabeli szerzőket (*Finkey Ferenc, Angyal Pál, Irk Albert*), akik a legalitás elvét egyértelműen nyomozási, vádemelési és vádképviselési kötelességként értelmezték, amelynek kizárólagos címzettje az ügyész. Ennek általános és szükségképpen feltételét látták az officialitás elvében, azaz azt, hogy az eljárás megindítása a sértett akaratától függetlenítendő és így az eljárás annak hiányában is elrendelhető legyen.

Mindazonáltal a két elv kapcsolatára vonatkozóan tovább árnyalja a képet, hogy *Angyal* bár névleg elkülöníti őket egymástól, tartalmukat tekintve olyannyira hasonlóan értelmezi a legalitást és a officialitást, hogy mindkettő törvényi fogalmát a Bp. 33. § és 93. § szakaszaiban látja rögzítettnek.¹⁷ A legalitás elvét – *Vámbéry*vel egyezően – a hivatalból üldözendő bűncselekmények miatt kötelező vádemelés és vádképviselésként értelmezi, amelynek gyökerét – és egyben eljárásjogi felételét – az anyagi büntetőjogban, a cselekmény büntetendőségében látja: „*A legalitás elve, mely azt jelenti, hogy a közvádoló hatóságnak minden hivatalból üldözendő bűncselekmény esetében kötelessége vádat emelni s azt képviselni, mihelyt az eljárásnak törvényben meghatározott feltételi fennforognak – mint erre *Vámbéry* helyesen utal – már a Btk.-ban is kifejezésre jut, midőn ennek törvényes fogalmához fűzött szankcióban mindenütt az imperatív 'büntetendő' kitéttel találkozunk.*”¹⁸

Az officialitás elvével összefüggésben mindenekelőtt arra a korábban is uralkodó álláspontra utal, amely szerint az anyagi igazság felderítése és a társadalom védelme érdekében szükséges büntetőeljárás megindítását a vádló – illetve a sértett – akaratától függet-

¹⁷ ANGYAL PÁL: *A magyar büntetőeljárásjog tankönyve*. Athenaeum Irodalmi és Nyomdai R.-T. Budapest, 1915. 262–263. pp.; Bp. 33. § A kir. ügyészségnek kötelessége a tudomására jutott, hivatalból üldözendő bűncselekmények tárgyában a nyomozást teljesíteni és a bűnvádi eljárásban a bűnvádat képviselni. 93. § A kir. ügyészség a tudomására jutott bűncselekményeket, melyek nem magánindítványra üldözendők, nyomoztatja és az ismeretlen tettesek kipuhatólása céljából intézkedik.

¹⁸ ANGYAL 1915, 263. p.

leníteni, azaz hivatalból kell elrendelni.¹⁹ Habár alapvetően egyetért azzal – és ebben látja a lényegét –, hogy a büntetőeljárás megindítását a sértett vagy más személyek akaratától függetleníteni kell, ezt sokkal inkább az állami büntetőigény koncepciójából tartja levezethetőnek, hiszen a büntetőigény kizárólagos jogosultja az állam, ennek következtében a büntetőhatalom gyakorlása is csak őt illetheti meg. A gyakorlatban a vádelvű büntetőeljárás rendszerben véleménye szerint ez akképpen valósulhat meg, hogy az állam a büntetőigény érvényesítésére jogosult vádhatóságot – ügyészséget állít fel, amelynek kötelességévé teszi az eljárás megindításának *hivatalbóli* indítványozását. Mindez a legalitás elvének szükségszerű következménye, amely legtisztábban a Bp. 33. §-ában érhető tetten.²⁰

Lényegében ezt az álláspontot követi *Finkey* is, aki szerint a hivatalból való eljárás elve azt jelenti, hogy az állam nem bízza – és nem is bízhatja – a sértett magánszemélyekre, illetve az ő „önkéntűkre” a bűncselekmények üldözését és elkövetőik megbüntetését, hanem saját, állami szervei – elsősorban a vádhatóság – által és útján gyakorolt, anyagi büntetőjogból eredő kötelességének kell tekintenie azt.²¹ Mindazonáltal *Finkey Angyalénál* részletesebb – és némiképp cizelláltabb – értelmezése az általa hozott jogszabályi hivatkozások és példák révén bontakozik ki: a hivatalból való eljárás elvének címzettje az ő értelmezésében *nem csak az ügyészség, hanem mindhárom bűnügyi hatóság* és ennek megfelelően ez a Bp.-ben is háromféleképpen fejeződik ki:

1. a rendőri hatóságoknak a nem magánindítványra üldözendő bűncselekmények nyomozása és bizonyítási eszközök biztosítása külön felhívás nélkül, hivatalból is kötelessége (Bp. 94. §),
2. a vizsgálóbíró és a járásbíró a halaszthatatlan nyomozási cselekményeket vád hiányában is köteles megtenni (Bp. 95. § és 528. §), illetve
3. a királyi ügyészségnek hivatali kötelessége a tudomására jutott nem magánindítványra üldözendő cselekmények nyomozása (Bp. 33. § és 93. §).²²

Ezzel szemben a legalitás elve kizárólag a királyi ügyészséget köti, amely köteles ez utóbbi esetekben a nyomozást elrendelni, illetve vádat emelni és azt képviselni. Mindazonáltal ez sem feltétlen kötelessége az ügyészségnek, azaz a legalitás elve főszabályként már a Bp.-ben is megszorításokkal és feltételekkel (a cselekmény büntetendősége; az eljárás megindításának és folytatásának általános és különös feltételeinek fennállása; „nyomatékos gyanú fennforgása” a terhelt ellen; valamint az eljárás sikeréhez szükséges bizonyítékok beszerezhetősége) érvényesült. Kizárólag e feltételek fennállásának hiányában – korlátozottan – ismerte el a Bp. az opportunus elvét.²³

Megjegyzendő, hogy a tárgyalt elveket illetően a kor legaktuálisabb kérdését a királyi ügyészség alkotmányos helyzete jelentette. Az uralkodó jogirodalmi álláspont sze-

¹⁹ Ezt a megoldást sokáig a nyomozó rendszerek sajátjának tartották, Angyal szerint azonban ez az álláspont alapvetően téves és az officialitás vádelven nyugvó eljárási rendszerekben is megvalósítható. ANGYAL 1915, 260–261. pp.

²⁰ ANGYAL 1915, 261–262. pp. Bp. 33. § A kir. ügyészségnek kötelessége a tudomására jutott, hivatalból üldözendő bűncselekmények tárgyában a nyomozást teljesíteni és a bűnvádi eljárásban a bűnvádat képviselni.

²¹ FINKEY FERENCZ: *A magyar büntető perjog tankönyve*. Grill Károly Könyvkiadóvállalata. Budapest, 1916. 106. p.

²² FINKEY 1916, 107. p.

²³ FINKEY 1916, 107. p.

rint ugyanis a büntetőeljárás legalitás elvének érvényesülését veszélyezteti a kormány-
nak és igazságügyminiszternek alárendelten működő ügyészség azáltal, hogy a végre-
hajtó hatalmat nem köti a legalitás elve és így az igazságügyminiszter a legalitás elvével
ellentétesen is utasíthatja az ügyészt arra, hogy a törvényi feltételek fennállása ellenére
ne (se) emeljen vádat.²⁴

2. A szocialista büntető eljárásjog időszaka

A szovjet mintát követő, ún. szocialista büntetőeljárás kódexekből, az 1951. évi III. tör-
vény (II. Bp.) és az 1962. évi 8. törvényerejű rendelet (I. Be.) normaszövegéből a legalitás
és az officialitás elvei gyakorlatilag kikerültek, helyüket a szocialista büntetőeljárás ideo-
logiája vette át. A törvény céljaként a jogalkotó a büntetőeljárás szabályozásán túl a *Ma-
gyar Népköztársaság állami, társadalmi és gazdasági rendjének és intézményeinek, vala-
mint a dolgozók jogainak védelmében a bűncselekmények üldözésének biztosítását, a
dolgozó nép ellenségeinek megbüntetését s a dolgozóknak a szocialista társadalmi együtt-
élés szabályaira való nevelését* (II. Bp. 1. §) jelölte meg, illetve feladatának megvalósítá-
sát – *a büntettek gyors és alapos felderítése, azok elkövetőinek felelősségre vonása és a
Magyar Népköztársaság büntető törvényeinek helyes alkalmazása; a büntettek megelőzé-
sének és a bűnözés csökkenésének előmozdítása* (I. Be. 1. §) – a büntetőügyekben eljáró
hatóságok kötelességeként [I. Be. 2 § (1) bekezdés] határozta meg, továbbá a büntettek
megakadályozását, felderítését és azok elkövetőinek felelősségre vonását az egész társada-
lom érdekében és *minden állampolgár erkölcsi kötelességeként* deklarálta [II. Be. 2. § (2)
bekezdés]. Részben ennek is tudható be, hogy ebben az időszakban a legalitás és
officialitás elvének jogirodalmi értelmezéséről gyakorlatilag nem beszélhetünk.

Nem hagyható azonban figyelmen kívül a harmadik, a szocializmus alatt született
büntetőeljárás kódex, az 1973. évi I. törvény (II. Be.), amely a hivatalból való eljárás
cím alatt a jogtudomány számára is értelmezhető rendelkezést tartalmazott, és amelynek
következtében a legalitás és officialitás elvei újfent tudományos kutatások tárgyává
válhattak. A korabeli értelmezések közül kiemelendő és – az akkoriban még mindig
szükségképpen megjelenő szocialista ideológiától eltekintve – ma is felettebb helytálló
Szabóné Nagy Teréz álláspontja, aki elsőként mutatott rá, hogy a legalitás fogalma a
büntetőeljárásban egyszerű magyar fordítása ellenére sem azonosítható a törvényesség
elvével (és különösen nem az anyagi jogi legalitás elvével), hanem jóval több annál:
parancs a büntető törvények alkalmazására, a büntetőjogi jogsértések feltárására, azaz a
bűncselekmények felderítésére, valamint a jogsértők felelősségre vonására, azaz az
elkövetők elítélésére és megbüntetésére. Kiemelt jelentősége abban áll, hogy a büntető-
ügyekben eljáró hatóságok az állam büntető igényét érvényesítik, ennek következtében a
legalitás elve jelenti a büntetőeljárás alapját. Mindazonáltal a legalitás nem helyettesíthető
a hivatalból való eljárás, azaz az officialitás elvének fogalmával sem. Ez utóbbit – az
officialitás elvét – rögzítette a jogalkotó a hivatalból való eljárás cím alatt a II. Be.-ben,
azaz azt, hogy a büntetőügyekben eljáró hatóságok az e törvényben megállapított felté-
telek fennállása esetén kötelesek a büntetőeljárást lefolytatni (II. Be. 2. §). A büntetőel-

²⁴ FINKEY 1916, 107. p.

járás alapelvei közül a legalitás parancsát közvetlenül a hatóságok cselekvési kötelezettségét meghatározó officialitás elve fejezi ki, amelynek ugyan eltérő tartalommal, de valamennyi büntetőügyben eljáró hatóság a címzettje.²⁵

A legalitás elvének vonatkozásában ezt az álláspontot fejlesztette tovább *Bárd Károly* és általa vált széleskörben elfogadottá, kiemelve azt, hogy nem csupán az officialitás, hanem a legalitás elvének is minden, büntetőügyben eljáró hatóság a címzettje. A korábbi értelmezéshez képest további, jelentős különbség azonban, hogy az *officialitás elvét nem kötelezettségként, hanem jogosultságként* határozza meg, amely felhatalmazza az államnak erre a célra létrehozott szerveit arra, hogy a büntető igényt mások beleegyezésétől függetlenül, akár azoknak az akarata ellenére is érvényesítsék.²⁶ Ez a korábbiaknál tágabb megközelítés, kiterjesztő értelmezés azzal az előnnyel jár, hogy teret enged az opportunitásnak, amelynek esetköreit ezáltal nem kell kivételként kezelni. Mindazonáltal az újabb tankönyvekben az officialitás jellemzően szűkebb körben, kötelezettségként jelenik meg.

III. Legalitás és officialitás de lege lata et ferenda

1. Az 1998. évi XIX. törvény és a kapcsolódó joggyakorlat

Az 1998. évi XIX. törvény (Be.) 6. §-ának értelmében a bíróságnak az ügyésznek és a nyomozó hatóságnak kötelessége, hogy az e törvényben megállapított feltételek esetén a büntetőeljárást megindítsa, illetőleg az eljárást lefolytassa. E rendelkezés értelmezése azonban több szempontból is aggályos.

Egyfelől címe – a hivatalból való eljárás – arra enged következtetni, hogy a rendelkezés szövege az officialitás elvét tartalmazza, azonban ezzel ellentétben a kötelesség szó használatából fakadóan lényegében a legalitás elvét fogalmazza meg. A két elv ilyen módon történő tételesjogi összekapcsolása miatt felmerül a cím és a tartalom közötti ellentmondás, amellyel kapcsolatban azonban *Erdei Árpád* megjegyzi, hogy hiba lenne ezt pusztán a jogalkotónak felhánytorgatni, hiszen a törvénytörvény (tév-)tanokat tükrözi.²⁷ Mindazonáltal a cím és tartalom közötti ellentmondás szempontjából némileg hasonló a helyzet az ártatlanság vélelme, illetve a bűnösnek tekintés tilalma körül kialakult értelmezési problémákhoz,²⁸ azzal a jelentős különbséggel, hogy míg az ártatlanság vélelme (Be. 7. §) esetén egyazon elv két oldaláról van szó, a Be. 6. §-ának címe, illetve a 6. § (1) bekezdése két különböző és önálló elvet kapcsol össze egymással.²⁹

²⁵ SZABÓNÉ NAGY TERÉZ: *A büntető igazságszolgáltatás hatékonysága*. Közigazgatási és Jogi Könyvkiadó. Budapest, 1985. 35. 40–41. pp.

²⁶ BÁRD 1985. 405–406. pp.

²⁷ ERDEI 2011, 181. p.

²⁸ LICHTENSTEIN ANDRÁS: *A terhelt emberi jogai és a büntetőeljárás egyes alapelvei*. Acta Universitatis Szegediensis FORVM Publicationes Discipulorum Iurisprudentiae, I. évf. 1. szám. 324–325. pp.

²⁹ Ettől eltérő álláspontot képvisel Tóth Mihály, aki a legalitás és az officialitás fogalmait egyaránt a hivatalból való eljárás elvének két oldalaként értelmezi azzal, hogy míg a legalitás kötelességet jelent (annak a kötelességét, hogy bűncselekmény gyanúja esetén érvényesíteni kell az állami büntetőigényt), addig az officialitás jogosultságot (amelynek értelmében bűncselekmény gyanúja esetén az állam felhatalmazást ad a nyomozó hatóságnak, az ügyésznek és a bíróságnak a büntetőjogi igényének érvényesítésére). TÓTH MIHÁLY: *A törvény alapvető rendelkezései*.

Másfelől a rendelkezés szövegének logikai-mondattani szerkesztése is kevésbé szerencsés, ugyanis a büntetőeljárás alanyainak és a cselekményeiknek egymást követő sorrendje nem következetes, illetve nincs egymással összhangban, hiszen a bíróságnak aligha lehet kötelessége, hogy a büntetőeljárást megindítsa.

Erre a Legfelsőbb Bíróság is több alkalommal rámutatott: a magyar büntető eljárásjogban az officialitás, illetve a legalitás elve érvényesül, a Be. 6. §-ában „felsorolt szervek közül a bíróság a vádlott büntetőjogi felelősségének a megállapítására irányuló eljárást hivatalból nem indíthat, mert a bíróság eljárásának alapja a törvényes vád.” A bíróság ennek hiányában történő eljárása a törvényes vád követelményén túl [Be. 2. § (1) bekezdés] a funkciómegosztás elvét, azaz az eljárási feladatok megosztásának követelményét (Be. 1. §) is sértené. A Legfelsőbb Bíróság a legalitás elvét a törvény előtti egyenlőség és a jogbiztonság követelményéből tartja levezethetőnek és tartalmát tekintve azt a további követelményt érti alatta, hogy minden egyes bűncselekmény elkövetését kövesse felelősségre vonás. Az officialitást a bírósági ítélezés vonatkozásában a vádkimerítési kötelezettségben látja hatályosulni. A két elv kapcsolatát illetően a hivatalból való eljárás követelményét a legalitás elvében látja megragadhatónak, amelyet az officialitás elvének egyik megnyilvánulásának tart azzal, hogy előbbi az utóbbit nem meríti ki.³⁰ A Legfelsőbb Bíróság ez irányú iránymutatásai, kialakított ítélezési gyakorlata a bírói gyakorlat részét képezik, így több alkalommal hivatkozott rájuk például a Debreceni Ítéletábrla is.³¹ A hivatkozott határozatok mindezekben túlmenően érintik a legalitást és officialitást elvei alól tett, az opportunitás elvének körébe tartozó törvényi kivételeket is, amelyek azonban nem képezték jelen kutatás tárgyát.

A Be. 6. §-ának szövegezéséből fakadó problémákkal más megközelítésben a Nógrád Megyei Bíróság is szembesült egy hivatali visszaélés és más bűncselekmények miatt folyamatban volt büntetőügyben. A vád tárgyává tett történeti tényállás részét képezte, hogy a terheltek – egy rendőrkapitányság Bűnügyi Osztályának egykori beosztottjai – „jogalap nélkül” adtak ki egy telefonnal kapcsolatos, a készülék hollétére vonatkozó, illetve a tanúk szavahihetőségének tisztázását célzó egyéb adatgyűjtő tevékenység elvégzésére vonatkozó megkereséseket, valamint intézkedtek „házkutatással” és tanúk „kérdéztetésével” kapcsolatban. A jogalap hiánya az adott ügyben valójában hatáskör hiányát, illetve annak túllépését jelentette, hiszen az alapügy, amelynek során a terheltek az elkövetési magatartásaikat kifejtették, kizárólagos ügyészégi nyomozási hatáskörbe tartozott. Az ügy e vonatkozásában a védelmi stratégia részét képezte a Be. 6. §-ára hivatkozás azzal, hogy annak értelmében a nyomozó hatóságnak – és így annak tagjának – kötelessége az eljárás megindítása és lefolytatása. A bíróság ítéletében erre – az egyébként nyilvánvalóan téves – védői érvelésre reagálva, amely szerint a nyomozó hatóság a kizárólagos ügyészégi nyomozás körébe tartozó ügyekben is eljárhat önállóan; mondta ki, hogy a Be. 6. §-ában rögzített *officialitás és legalitás elve csak a hatásköri, illetékességi szabályokkal együtt értelmezhető*. Az érvelést az *argumentum ad absurdum* eszközzel élve úgy utasította el, hogy „ellenkező esetben felesleges lenne a hatóságok

kezései. In: Belovics Ervin – Tóth Mihály: Büntető eljárásjog. Harmadik, aktualizált kiadás. Az új, 2017. évi büntetőeljárás törvény tankönyve. HVG-ORAC Lap-és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2017. 57. p.

³⁰ Legfelsőbb Bíróság Bhar.1064/2007/23. Legfelsőbb Bíróság Bhar.4/2009/4. (forrás: www.birosag.hu)

³¹ Debreceni Ítéletábrla Bhar.66/2011/4. Debreceni Ítéletábrla Fkhar.248/2014/7. (forrás: www.birosag.hu)

teendőinek törvényi szétválasztása, és végső soron a rendőr akár ítélezhetne is, azon a címen, hogy bűncselekményt észlelt és kötelessége „eljárni”.³²

Bár a kérdéskör tárgyalását *Erdei Árpád* is azzal kezdi, hogy leszögezi, miszerint – az 1998. XIX. törvény 6. § (1) bekezdés értelmezésében a – hivatalból való eljárás elve magában foglalja a legalitást és az officialitást is³³ (és általában ezt a megállapítását idézik),³⁴ eljárásjog-dogmatikai álláspontja ezzel szemben összegezve az, hogy az officialitás és legalitás hivatalból való eljárás elve cím alatti, tételesjogi összekapcsolása nem csak szükségtelen, hanem alapvetően téves.³⁵

A fentebb kifejtettekre tekintettel összességében helyesebb lett volna, ha a jogalkotó – az egyes eljárási szakaszok időbeli és ennek megfelelően alanyaik logikai sorrendjével összhangban – a következő szöveget alkotja: *A nyomozó hatóságnak, az ügyésznek és a bíróságnak kötelessége, hogy az e törvényben megállapított feltételek esetén a büntetőeljárást megindítsa, illetve azt lefolytassa.* Erre azonban minden bizonnyal már nem fog sor kerülni.

2. A 2017. évi XC. törvény rendelkezései

A 2018. július 1-jén hatályba lépő új büntetőeljárás törvény, a 2017. évi XC. törvény (új Be.) rendszerében merőben átalakul a legalitás és az officialitás elvének tételes jogi megjelenítése.

A legalitás elvére a jogalkotó már a törvény Preambulumában is utal: *„Az Országgyűlés a Büntető Törvénykönyv [...] által büntetendő bűncselekmények [...] elkövetőinek [...] felelősségre vonása céljából [...] az állam kizárólagos büntetőhatalmának a büntetőeljáráson keresztül történő érvényesítése céljából a következő törvényt alkotja.”* Ezzel kapcsolatban – mint ahogyan az Alaptörvény elfogadását követően is – kérdésként merülhet fel, hogy normatív-e a törvény preambuluma. Erre a kérdésre az egyértelmű nemleges választ a jogszabályszerkesztésről szóló 61/2009. (XII. 14.) IRM rendelet 51. § (3) bekezdés b) pontja tartalmazza, amelynek értelmében *a preambuluma a törvény normatív tartalommal nem rendelkező logikai egysége*, amelyben olyan elvi, elméleti tétel rögzíthető, amelyet a törvénytervezet szakaszaiban a normatív tartalom hiánya miatt nem lehet rendezni.

A legalitás és az officialitás mindazonáltal leginkább az új Be. 4. § (1) bekezdésében, a büntetőeljárás alapja alcím alatt jut kifejezésre, amelynek értelmében az ügyészség és a nyomozó hatóság a tudomására jutott közvádra üldözendő bűncselekmény miatt hivatalból megindítja a büntetőeljárást. Ezáltal nem csupán megszűnik a cím és tartalom közötti fentebb kifogásolt ellentmondás, hanem a jogalkotó egyértelművé teszi azt is, hogy a közvádra üldözendő bűncselekmények miatt a hivatalból való eljárás kizárólag az ügyészségre és a nyomozó hatóságra vonatkozik, míg a bíróság főszabály szerint hivatalból nem, csak az arra jogosultak kezdeményezése, azaz indítvány alapján járhat el [új Be. 4. § (2) bekezdés].³⁶ A *„hivatalból megindítja”* fordulat az *officialitás elvének*

³² Nógrád Megyei Bíróság B.182/2008/182. (forrás: www.birosag.hu)

³³ ERDEI 2011, 181. p.

³⁴ Vö. pl. HERKE – FENYVESI – TREMMEL 2012, 55. p.

³⁵ ERDEI 2011, 193. p.

³⁶ 2017. évi XC. törvény indokolása.77

expressis verbis történő megjelenítése, azonban a kijelentő igemód használata miatt újabb kérdésként merülhet fel, hogy a címzett hatóságoknak *kötelessége-e* a büntetőeljárás megindítása, azaz a legalitás elvét is magában foglalja-e a rendelkezés. Előljáróban megjegyzendő, hogy egyes – akár parancsoló jellegű – jogi normák pusztán nyelvi megfogalmazásából e természetük közvetlenül gyakran nem fejeződik ki.³⁷ A rendelkezés hipotézise szerint azonban, ha a címzetteknek közvadra üldözendő bűncselekmény jut a tudomására, akkor – és ez a norma diszpozíciója – hivatalból megindítják a büntetőeljárást. A logikai, továbbá a büntető eljárásjog közjogi jellegéből fakadóan a rendszertani értelmezési módra is tekintettel tehát kétség sem férhet hozzá, hogy a kijelentő mód ellenére kógens jogi normáról beszélhetünk, azaz az ügyészségnek és a nyomozó hatóságnak a közvadra üldözendő bűncselekmények miatt kötelessége hivatalból megindítani a büntetőeljárást. Éppen ezért véleményem szerint az új Be. 4. § (1) bekezdéséből az officialitás elve mellett a legalitás elve is kiolvasható.

A rendelkezésnek, helyesebben a jogalkotónak viszont felróható a jelen tanulmányban nem tárgyalt, de törvényileg szabályozott kivételekre (pl. magánindítvány) történő utalás hiánya, amely azt a látszatot kelti, hogy az új Be. 4. § (1) bekezdése abszolút, kivételt nem tűrő szabály, holott erről természetesen nincs szó.³⁸

Megjegyzendő továbbá, hogy álláspontom szerint a nyomozó hatóság címzettként való meghatározása pusztán eljárásjog-dogmatikai szempontból nem feltétlenül indokolt, hiszen a magyar büntetőeljárás rendszerében az új Be. értelmében is az ügyész rendelkezik a nyomozás felett.³⁹ Azt, hogy a nyomozó hatóság mégis nevesítésre került, inkább olyan gyakorlati, cél- és észszerűségi szempontok indokolják, mint az ügyteher csökkentése és az eljárás gyorsítása, illetve hatékonyságának növelése.

IV. Az Alkotmánybíróság értelmezése

Tehtett arra, hogy az állam közhatalma révén rendelkezik *ius puniendi*vel, a társadalmi jogrend büntetőjogi alrendszerének meghatározó sajátosságai és intézményrendszere a modern demokratikus jogállamok alkotmányaiban is rögzítettek. Az alkotmány mindemellett meghatározza az állami büntetőhatalom korlátait is. Ezen kívül a *ius puniendi* negatív oldalról is megközelíthető (*ius non puniendi*), amelybe formálisan a büntetőjogi normák alkotmánybíróság általi értelmezésének és végső soron akár megsemmisítésének joga is beletartozik.⁴⁰ Ezen alapvetések indokolják a legalitás és officialitás Alkotmánybíróság általi értelmezésének áttekintését, amely a különböző határozatok elemzése során tárul elénk.

Az Alkotmánybíróság a 40/1993. (VI. 30) számú – és azóta is folyamatosan és következetesen hivatkozott határozatában kimondta, hogy a demokratikus jogállamban a büntető hatalom az állam – alkotmányosan korlátozott – közhatalmi jogosítványa a

³⁷ SZILÁGYI PÉTER: *Jogi alaptan*. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2011. 175. p.

³⁸ ERDEI ÁRPÁD: *Első rész. Általános rendelkezések*. In: Belovics Ervin – Erdei Árpád (szerk.): *A büntetőeljárás törvény magyarázata.*, HVG-ORAC Lap-és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2017. 34. p.

³⁹ Vö.: LICHTENSTEIN ANDRÁS: *Az ügyészség és a nyomozó hatóság kapcsolata az új büntetőeljárás törvényben*. In: Keszérü Bama Arnold (szerk.): *Doktori Műhelytanulmányok 2017*. SZE-ÁJDI. Győr, 2017. 117–131. pp.

⁴⁰ KARSAI KRISZTINA: *Alapelvei (r)evolúció az európai büntetőjogban*. Iurisperitus Bt. Szeged, 2015. 18. p.

bűncselekmény elkövetőinek büntetőjogi felelősségre vonása. A bűncselekmények a társadalom jogi rendjét sértik és a büntetés jogát az állam gyakorolja. Noha ténylegesen okozhatnak magánsérelmet, azonban a társadalom, a jogrend megsértéseként való értékelésük az állam büntetőhatalmához, az állami büntetőmonopóliumhoz, azaz a *ius puniendi*hez vezetett. A bűnüldözés kizárólagos joga egyben a büntető igény érvényesítéséről való gondoskodás kötelezettségét jelenti. Ennek egyik következménye és megnyilvánulása legalitás elvének a büntetőeljárás törvényben való rögzítése, amelynek értelmében a büntetőügyekben eljáró hatóságok a törvényben megállapított feltételek fennállása esetén kötelesek a büntetőeljárást lefolytatni.⁴¹

Az Alkotmánybíróság az „egyes büntető eljárási szabályok kiegészítéséről” szóló törvény tárgyában előzetes normakontroll eljárásban hozott határozatában megállapította továbbá, hogy részben ezekkel az alkotmányos rendelkezésekkel volt összhangban az akkor hatályos büntetőeljárás törvény (II. Be.) azon szabályozása, amely szerint a nyomozó hatóságok – törvényben meghatározott előfeltételek mellett – kötelesek a tényállást alaposan és hiánytalanul tisztázni és az állami büntető igénynek érvényt szerezni; ugyanakkor ebből az is következik, hogy kötelesek tartózkodni az eljárás megindításától, illetve annak folytatásától, ha a büntető igény hiányát vagy megszűnését észlelik.⁴²

Az Alkotmánybíróság gyakorlatában a büntető igazságszolgáltatást érintő alkotmánybírói döntések elvi alapját képezi tehát, hogy a demokratikus jogállamban a büntető hatalom alkotmányosan korlátozott közhatalmi jogosítvány és egyben alkotmányos kötelezettség. A büntető hatalom gyakorlásának, a büntető igény érvényesítésének intézmény- és eszközrendszere közvetlen alkotmányos jelentőséggel bír; a büntetőjogi felelősségre vonás szabályai alkotmányos jelentőségűek.⁴³

Jellemzően a pótmagánvád jogintézményével összefüggésben az Alkotmánybíróság számos határozatában több alkalommal kifejtette, hogy az állami büntető igény keletkezése és érvényesítése során a bűncselekmény sértettjének az elkövető megbüntetésével kapcsolatos kívánsága csak korlátozott mértékben érvényesülhet. A bűncselekmény elkövetése esetén az állami büntető igény érvényesítése és az elkövető megbüntetése ugyanis nem a sértettet, hanem az államot illeti. A büntető igény érvényesítése tehát állami feladat, így az államon kívül sem a sértettnek, sem más harmadik személynek nincs alkotmányos alapjoga a büntető igény érvényesítésének kikényszerítésére és az elkövető megbüntetésére. Azaz az Alaptörvény – az államon kívül – sem a sértett, sem más harmadik személy számára nem biztosít alanyi jogot a bűncselekmény elkövetőjének megbüntetésére.⁴⁴

A választott téma szempontjából releváns és így nem hagyható figyelmen kívül továbbá *Balogh Elemér*, az ügyész tárgyaláson való kötelező részvételére vonatkozó AB határozathoz fűzött különvéleménye sem, amely szerint az állami büntető igény érvé-

⁴¹ 40/1993. (VI. 30.) AB határozat, ABH 1993, 288, 290, 303.; 42/1993. (VI. 30.) AB határozat, 49/1998. (XI. 27.) AB határozat, 13/2001. (V. 14.) AB határozat, ABH 2001, 177, 187.; 42/2005. (XI. 14.) AB határozat, ABH 2005, 504, 520.; 3014/2013. (I. 28.) AB végzés, 3207/2016. (X. 17.) AB végzés; legutóbb megerősítve: 11/2017. (V. 26.) AB határozat.

⁴² 42/1993. (VI. 30.) AB határozat.

⁴³ 49/1998. (XI. 27.) AB határozat.

⁴⁴ 3014/2013. (I. 28.) AB végzés.

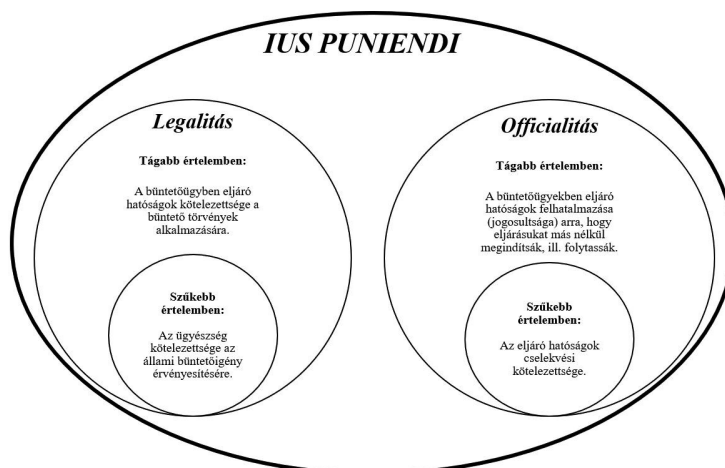
nyesítése az ügyész alkotmányos kötelessége, és e közhatalmi tevékenységét gyakorolja a vádemeléssel.⁴⁵

V. Összegzés helyett: legalitás és officialitás a ius puniendi keretrendszerében

A magyar büntető eljárásjog kódexeinek, a hozzájuk kapcsolódó jogirodalmi értelmezések és joggyakorlat áttekintésével megállapítható, hogy mind a legalitás, mind pedig az officialitás elve az állami büntetőhatalom- és büntetőmonopólium, azaz a ius puniendi folyamánya. Az eltérő jogirodalmi álláspontok, így például a címzetti kör különböző értelmezése, vagy az officialitás elvének jogosultságként vagy kötelezettségként való felfogása között feszülő ellentétek véleményem szerint megfelelő rendszerezéssel feloldhatóak.

Ahogy arra *Bócz Endre* rámutat, amennyiben az igény római jogi gyökerekkel rendelkező, elsősorban civilisztikai fogalma annál általánosabban, más jogágakra, így a büntetőjogra is alkalmazható, akkor a büntetőigény érvényesítése vádemelés útján kell, hogy történjék.⁴⁶ Az állami büntetőigény érvényesítésének közvadás bűncselekmények elkövetőivel szemben tehát az ügyészi vádemelés a feltétele. Szűkebb értelemben viszont maga az ügyészi vádemelés, a vádiratban, pontosabban a vádformulában kifejezett, a vádlott büntetőjogi felelősségének megállapítására irányuló indítvány jelenti magát a büntetőjogi igény érvényesítését. Ebben a keretrendszerben az officialitás elve annak a kifejezése, hogy büntető igénye főszabály szerint az államnak és nem az egyéneknek van.

Legalitás és officialitás a ius puniendi keretrendszerében – Tágabb és szűkebb értelmezés

Forrás: A szerző saját készítése.

⁴⁵ 72/2009. (VII. 10.) AB határozat.

⁴⁶ Ugyanakkor vitatja az igény állami voltát, valamint úgy véli, hogy az igény terminus technikuskénti alkalmazása is helytelen, tekintettel arra, hogy büntetés alkalmazására alanyi jogosultsága senkinek sem lehet, így erre igénye sem keletkezhet. BÓCZ ENDRE: *A büntetőigényről*. Magyar Jog 2017/12. 782–784. pp.

A büntetőigény érvényesítése tehát e körben álláspontom szerint tágabban és szűkebben is értelmezhető. Tág értelemben a legalitás elve a büntető törvények alkalmazásának a kötelezettségét jelenti: a nyomozó hatóság felderítési kötelezettségét, az ügyész vádemelési és vádképviselési kötelezettségét, valamint a bíróság kötelezettségét arra, hogy az elkövető bűnösségének megállapítása esetén a törvényi előírásoknak megfelelő szankciót alkalmazza. Legtágabb értelemben akár a büntetőjogi jogkövetkezmény, a büntetés vagy intézkedés végrehajtását is ideérthetjük.

A büntetőjogi jogkövetkezmények alkalmazásának állami kötelezettsége azonban csak a legalitás elvének ilyen, tág értelmezésében alkalmazható, hiszen a bíróság a vádelv értelmében más személy (az ügyész, magánvádló vagy pótmagánvádló) akaratától függetlenül, indítványa nélkül, azaz törvényes vád hiányában nem járhat el. Éppen ezért álláspontom szerint a büntetőigény érvényesítése szűkebb értelemben a vádlott bűnösségének bíróság általi megállapítására és megbüntetésére irányuló indítványt kell, hogy jelentse. Vagyis a legalitás elve szűkebb értelemben az ügyész kötelezettségét jelenti az állami büntetőigény érvényesítésére, azaz a vádemelésre.

Ezzel párhuzamosan, az officialitás elve tágabb értelemben *felhatalmazást és jogosultságot* jelent a büntetőügyekben eljáró hatóságok számára arra, hogy eljárásukat hivatalból megindítsák, illetve folytassák. A büntetőigény azonban az officialitás elvének következtében válik az állam sajátjává, azaz tétetik kötelességévé, hogy azt hivatalból, saját, erre a feladatra létesített hatóságai útján, más személyek – így különösen a sértett akaratától függetlenül érvényesítse. Az officialitás alatt tehát szűkebb értelemben az eljáró hatóságok legalitás elvéből fakadó kötelezettsége teljesítésének *kötelezettségét*, azaz cselekvési kötelezettségüket kell értenünk.

Amennyiben elfogadjuk, hogy ezt jelenti a hivatalból való eljárás elve, kétségkívül egyet kell értenünk *Erdei Árpáddal*, aki szerint mind a legalitás, mind pedig az officialitás kizárólag az ügyészhez szól és a vegyes rendszerben más címzett elképzelhetetlen.⁴⁷

⁴⁷ ERDEI 2011, 181. p.

ANDRÁS LICHTENSTEIN

THE INTERPRETATION OF THE PRINCIPLES OF LEGALITY AND
OFFICIALITY⁴⁸

- *Academic and Practical Approaches* –

(Summary)

The roots of criminal law date back to Ancient times, when in order to live together in peace and harmony, individuals gave the community full criminal authority and *ius puniendi* became a state monopoly.

It results from this that today's criminal procedure is governed by the principle of legality (or the principle of mandatory prosecution as some might call it) in most EU Member States as well as in Hungary and this is why it is of utmost importance to understand its true meaning. On one hand, it shall ensure that the state's punitive authority is being enforced, on the other it can also be seen as a manifestation of the equality before the law in criminal matters.

However significant it is, there are many different – both academic and practical – interpretations of the principle of legality regarding its addressee and substance, and the topic is widely discussed. By the example of the Hungarian Codes of Criminal Procedure and the case-law of the Constitutional Court of Hungary, some of these views are shown, with particular attention to the strong statutory connection of the principle of legality and the *ex officio* principle in Hungarian criminal procedure.

This paper aims to resolve the above-mentioned contradictions with the introduction of a new systematic interpretation, which takes most prior opinions into account.

⁴⁸ Supported by the UNKP-17-3New National Excellence Program of the Ministry of Human Capacities.